

Kinsky-Preysingové, majitelky zámku na Sloupu a švagrové antinacisty a berlínského biskupa Konrada Preysinga, její příběh je v knize rovněž zaznamenán, nejspíše o žádném zapletení s nacismem nemůže být řeč.

Závěrem lze konstatovat, že se jedná o povedenou knihu, která jednak podává shrnutí proběhnulšího projektu a již publikovaných poznatků, zároveň přináší i mnoho objevného, a konečně si na jejím základě lze utvořit představu o tom, kudy se následné bádání v této oblasti může vydat. Kniha je důležitým zdrojem informací pro zájemce jak o problém konfiskací na základě Benešových dekretů, tak o dějiny státní památkové péče po 2. světové válce; rovněž tak poslouží zájemcům o německé (šlechtické i nešlechtické) elity během války a po ní, a v neposlední řadě také badatelům na poli provenience kulturního majetku.

Adam REJHA

Kniha o Klárově – unikátní autorský a vydavatelský počín

MADĚRA, Petr. *Klárov. I. Klarův ústav*. Praha: Česká geologická služba, 2019, 136 s. ISBN 978-80-7075-965-3.

Stává se pouze ojediněle, aby byla některé méně známé pražské budovy, její historii, stavebnímu vývoji včetně okolí a příslušnému kulturnímu kontextu věnována celá kniha. A přírodovědci investují úsilí do takového kulturního přesahu pravděpodobně poprvé. I v těchto souvislostech je třeba ocenit monografii *Klárov. I. Klarův ústav*, která se zabývá méně známou, avšak historicky významnou pražskou budovou.

Knihu vydala vloni Česká geologická služba, která v areálu dřívějšího Klarova ústavu slepců od 90. let sídlí a v roce 2019 slavila 100 let od svého založení.

Stavba důstojně působící empírové budovy na dnešní adrese Klárov 3 byla symbolickým završením celoživotního úsilí Aloise Klara (1763–1833), průkopníka evropského formátu v péči o slabožraké a nevidomé a zakladatele a prvního ředitele Ústavu pro zaopatření a zaměstnání dospělých slepců (1832). Klarovým cílem bylo naučit nevidomé dovednostem, kterými by se mohli sami žít – institut sociálního pojištění totiž v jeho době neexistoval. Již v roce 1807 patřil Klar ke spoluzakladatelům soukromého výchovně-vzdělávacího Ústavu pro slepé děti na Hradčanech, první takové instituce v habsburské monarchii a osmé v Evropě. Kniha je tak pře-

devším poctou tomuto filantropovi a jeho následovníkům.

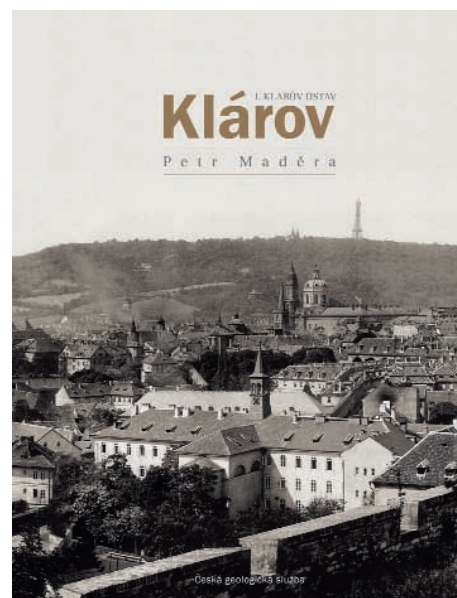
Symbolický význam klárovské budovy autor vyzdvihuje hned v úvodu: „*Málokdo z nás, kdo dnes chodíme těmito prostorami, si ... uvědomuje, jaká obětavost, nezměrná píle, nezištnost, víra a lidumilnost tří generací Klarů, jejich spolupracovníků a pokračovatelů je navždy vložena v hlubokých základech zdejší stavby.*“

První kapitola, nazvaná Místo pod Bruskou, detailně pojednává o nejstarším i novějším vzhledu Klárova a jeho osídlení, jak se vynořuje ze starých legend a kronik. Nastíněna je přímá vazba místa na kněžnu Libuši i sv. Václava. Čtenáři i pravidelní chodci, kteří se ubírají z Klárova na Pražský hrad vždy potměným a podivně zapadlým parčíkem pod Starými zámeckými schody, mohou být potěšeni vysvětlením nezvyklého a nepřírodního terénního reliéfu místa – jde o část staré těžebny cihlářské hlíny (s. 11). Snad si také při své procházce Klárovem uvědomí, že kdesi v podzemí pod jejich nohama teče Brusnice.

Následující kapitola Otec slepců a básníků je věnována životu Aloise Klara, zejména jeho pedagogické dráze a soustavné péči o slabožraké a nevidomé osoby, jakož i líčení událostí z osobního života. Čtenář se dozvídá o jeho významu jako pedagoga, inspirátora a snad i tajného mecenáše básníka Karla Hyneka Máchy (mecenášství předpokládají literární badatelé na základě nepřímých důkazů, přímý doklad zatím nebyl nalezen). V knize čtenář dokonce nalezne i verše, které Karel Hynek Mácha Aloisi Klarovi věnoval. Dočítáme se také, že tématu vztahu těchto dvou výrazných osobností se badatelsky věnovali Otokar Fischer a Pavel Eisner, dva z nejvýznamnějších kulturních hybatelů v našem prostoru.

Kapitola Paul Klar der Sohn podrobně zpracovává život a kulturní styky na nejvyšší úrovni Klarova prvorozeného syna Pavla Aloise, jakož i jeho následnickou činnost ve funkci ředitele slepeckého ústavu a širokou činnost charitativní. Byl to právě Pavel Alois Klar, kdo prosadil výstavbu nynější klárovské budovy, jak se dozvídáme v kapitole Stavitelem empírového ústavu. Součástí této kapitoly jsou dobové fotografie ušlechtilé vyhlížející ústavní zahrady. Na práci Pavla Aloise Klara navázal jeho syn Rudolf Maria Klar (1845–1898), kterému je věnována kapitola Poslední z rodu Klarů.

Následující kapitola Ve dvacátém století líčí mj. vybudování druhé budovy ústavu, dnes poněkud chátrajícího objektu naproti Strakově akademii. Slavnostního položení základního kamene této druhé budovy ústavu se zúčastnil sám císař František Josef I. Pro literární nadšence bude jistě zajímavostí spojení Klárova s Franzem Kafkou. V klárovském ústavu si totiž našla své přátele Kafkova nejmladší sestra Ottla,

jak je zdokumentováno v jednom z Kafkových dopisů, jehož příslušná pasáž je v knize přetištěna.

Poslední kapitola knihy má název Empírová budova a její výzdoba a je koncipována jako podrobný průvodce určený především návštěvníkům ústavní kaple sv. Rafaela.

Petr Maděra (* 1970) je vystudovaný krajinný inženýr a zaměstnanec České geologické služby. V literatuře je jeho jméno spojeno zejména s poezií, je ale také autorem románu a řady odborných publikací. S geologií a přírodními vědami má tedy společného mnohem víc než jenom knihu *Klárov*. Za zmínku stojí také to, že tématu nevidomých se Maděra věnuje ve své literární kariéře již podruhé. Jeho první prací s touto tematikou byl strhující román Černobílé rty. V knize o Klárovu vytvořil díky tvůrčímu a pečlivému, až minucióznímu přístupu mimořádně objektivní, vysoce kultivované a svěží dílo uměřeného rozsahu, doplněné unikátními historickými fotografiemi a plány. Rozsáhlé práci s literárními i dalšími zdroji, výběru bohatého obrazového doprovodu a vlastního dokumentaristického psaní se při její přípravě věnoval více než rok. Doufejme, že avizovaný volně navazující druhý díl publikace *Klárov*, který by se měl věnovat historickému vývoji celého území Klárova včetně dalších významných staveb, na sebe nenechá dlouho čekat.

Zdeňka PETÁKOVÁ